

Warszawa, dnia 9 września 2019 r.

Stanowisko
Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych

I. Przedmiot sprawy i zagadnienie podlegające rozstrzygnięciu

W dniu 25 lipca 2019 roku do Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych skierowany został wniosek o dokonanie wykładni art. 22⁴ ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych.

W stanie faktycznym przedstawionym Komisji do zaopiniowania wnioskujący wskazał, że był zatrudniony w państwowej jednostce budżetowej jako radca prawny. Zgodnie z zawartą, odrębną umową radcy prawnemu przysługiwało dodatkowe wynagrodzenie z tytułu kosztów zastępstwa procesowego. Wynagrodzenie to wypłacane miało być w terminach wypłat wynagrodzeń pracowników, w miesiącu następującym po miesiącu, w którym dokonano ściągnięcia w/w kosztów.

Z informacji przekazanej przez wnioskującego wynika, że były pracodawca zakwestionował w całości prawo radcy prawnego do dodatkowego wynagrodzenia wynikającego z zawartej umowy po ustaniu stosunku pracy. Jako uzasadnienie stanowiska pracodawca wskazał, że obie przesłanki, o których mowa w przepisie art. 22⁴ ust. 2 ustawy o radcach prawnych – tj. zasądzenie kosztów zastępstwa oraz ich ściągnięcie - winny wystąpić w trakcie zatrudnienia radcy prawnego.

W ocenie wnioskującego stanowisko byłego pracodawcy narusza gwarantowane ustawą prawo do dodatkowego wynagrodzenia, a tym samym pozbawia radcę składnika wynagrodzenia ze wszystkich spraw, w których będąc pracownikiem uzyskał on pozytywne rozstrzygnięcie sądu wraz z zasądzonymi kosztami zastępstwa procesowego.

II. Źródła prawa i materiały wykorzystane do zajęcia stanowiska.

W celu przedstawienia stanowiska w sprawie oparto się na następujących przepisach prawa:

- 1) Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2115 z późn. zm.),
- 2) Ustawa o radcach prawnych. Komentarz. Wyd. 1, Warszawa 2018, red. T. Scheffler.

III. Analiza zagadnienia.

W kwestii zasad nabywania oraz wypłaty dodatkowego wynagrodzenia wypowiadała się już Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu w stanowisku z dnia 16 lutego 2017 r., było to także przedmiotem analizy Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji KIRP (*vide* opinia z dnia 30 maja 2017 r.), tym niemniej w niniejszym stanowisku należało odnieść się do kwestii wynagrodzenia radcy prawnego po ustaniu stosunku pracy.

Zgodnie z treścią przepisu art. 22⁴ ust. 2 ustawy o radcach prawnych „*radca prawny jest uprawniony do dodatkowego wynagrodzenia w wysokości nie niższej niż 65% kosztów zastępstwa sądowego zasądzonych na rzecz strony przez niego zastępowanej lub jej przyznanych w ugodzie, postępowaniu polubownym, arbitrażu zagranicznym lub w postępowaniu egzekucyjnym, jeżeli koszty te zostały ściągnięte od strony przeciwnej. W państwowych jednostkach sfery budżetowej wysokość i termin wypłaty wynagrodzenia określa umowa cywilnoprawna*”.

Analizę powyższego przepisu, w kontekście zgłoszonego we wniosku problemu, rozpocząć należało od wyjaśnienia zasad nabywania dodatkowego wynagrodzenia przez radcę prawnego oraz charakteru tego wynagrodzenia. Przede wszystkim wspomniany przepis konstytuuje dwie przesłanki uprawniające do nabycia dodatkowego wynagrodzenia: zasądzenie kosztów zastępstwa sądowego na rzecz strony zastępowanej lub przyznanych jej w ugodzie, postępowaniu polubownym, arbitrażu lub postępowaniu egzekucyjnym oraz ściągnięcie tychże kosztów od strony przeciwnej.

Przepis nie uzależnia prawa do nabycia dodatkowego wynagrodzenia, wynikającego z odrębnie zawartej umowy, od pozostawania w stosunku pracy, lecz tylko od dwóch wskazanych w nim przesłanek: zasądzenia i ściągnięcia kosztów zastępstwa sądowego. Jednocześnie wskazać należy, że chodzi tu o sytuacje, w których radca prawny dokonał wszystkich czynności zmierzających do osiągnięcia efektu, a zatem ażeby skutecznie uzyskać prawo do dodatkowego wynagrodzenia koszty muszą być zasądzone a radca prawny winien skierować sprawę na drogę postępowania egzekucyjnego. Samo zaś zakończenie postępowania

egzekucyjnego ma charakter przyszły, niepewny i niezależny od działań radcy prawnego, dlatego w ocenie Komisji, ostatnią wymaganą czynnością uprawniającą radcę do nabycia prawa do dodatkowego wynagrodzenia jest co najmniej wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikowi. Ściągnięcie zasądzonych kosztów zastępstwa po ustaniu stosunku pracy radcy prawnego nie niweczy roszczenia o wypłatę z tego tytułu wynagrodzenia, albowiem wynagrodzenie to nie jest uzależnione od terminu a jedynie od warunków z art. 22⁴ ust. 2 ustawy.

W doktrynie oraz w praktyce panuje zgoda odnośnie stwierdzenia, że wynagrodzenie dodatkowe ma charakter motywacyjny i warunkowy. Nie stanowi jednak odmiany premii uznaniowej, ponieważ w razie wyegzekwowania zasądzonych kosztów wskutek działań radcy prawnego nabywa on roszczenie do pracodawcy o wypłatę tego wynagrodzenia. Jak wynika z orzecznictwa, roszczenie to ma charakter pracowniczy, także w razie, gdy wysokość i termin wypłaty dyskutowanego wynagrodzenia zostały określone na podstawie umowy cywilnoprawnej. Jego podstawą jest bowiem stosunek pracowniczy wynikający z umowy o pracę lub umowy o podobnym charakterze (vide *T. Scheffler* (red.), *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, Warszawa 2018). Jak wskazał Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 5 lipca 2018 roku, sygn. akt II PK 206/17 *„jest to szczególnego rodzaju premia regulaminowa, której zasady wypłaty dają się zweryfikować”*. Jeśli zaś, za Sądem, przyjąć także, że dodatkowe wynagrodzenia radcy prawnego stanowi szczególnego rodzaju premię regulaminową to nie sposób podważyć także przyjętego w orzecznictwie stanowiska, że premia taka należy się także po ustaniu stosunku pracy. W takim tonie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 czerwca 2018 roku, sygn. akt II PK 130/17, wskazując, że *„pracodawca powinien uwzględnić byłych pracowników przy podziale premii, jeśli świadczenie to było składnikiem wynagrodzenia za pracę w okresie, w którym byli oni zatrudnieni. Pominięcie pracownika w takich okolicznościach narusza zasady wynagradzania za pracę wykonaną, wynagradzania według ilości i jakości pracy i równego traktowania pracowników”*.

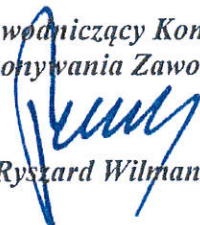
Jedynie na marginesie podnieść należy, że o powszechności wypłacania radcom prawnym dodatkowego wynagrodzenia, już po ustaniu stosunku pracy, świadczą także indywidualne interpretacje podatkowe kierowane przez byłych pracodawców odnośnie podatku dochodowego od osób fizycznych w zakresie obowiązków płatnika (vide interpretacja Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z dnia 21 marca 2017 roku, 1061-IPTPB3.4511.912.2016.2.AC).

IV. Podsumowanie

Rekapitułując, w sytuacji ziszczenia się obu przesłanek wynikających z treści przepisu art. 22⁴ ust. 2 ustawy o radcach prawnych, radca prawny nabywa prawo do dodatkowego wynagrodzenia bez względu na fakt, iż jego stosunek pracy z pracodawcą uległ rozwiązaniu. Przepis powyższy nie uzależnia bowiem tego prawa od pozostawania w stosunku pracy ani tym bardziej od terminu wyegzekwowania zasądzonych kosztów zastępstwa a jedynie od formalnego zakończenia działania radcy prawnego ukierunkowanego na ich ściągnięcie, tj. najczęściej od skierowania sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego.

Opracował:
r. pr. Jacek Klimowicz

Przewodniczący Komisji
Etyki i Wykonywania Zawodu KRRP


r. pr. Ryszard Wilmanowicz